Europos Parlamentas
2024-2029

PRIIMTI TEKSTAI

P10_TA(2025)0298

ES diplomatinė strategija ir geopolitinis bendradarbiavimas Arktyje

2025 m. lapkričio 26 d. Europos Parlamento rekomendacija Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai dėl ES diplomatinės strategijos ir geopolitinio bendradarbiavimo Arktyje (2025/2116(INI))

Europos Parlamentas,

– atsižvelgdamas į savo ankstesnes rezoliucijas Arkties klausimais, ypač į 2021 m. spalio 7 d. rezoliuciją dėl Arkties regiono: galimybės, susirūpinimą keliantys klausimai ir saugumo uždaviniai[1],

– atsižvelgdamas į 1994 m. lapkričio 16 d. Jungtinių Tautų jūrų teisės konvenciją (UNCLOS),

– atsižvelgdamas į 2021 m. spalio 13 d. bendrą Komisijos ir Sąjungos vyriausiojo įgaliotinio užsienio reikalams ir saugumo politikai komunikatą „Didesnis ES įsipareigojimas siekti taikaus, tvaraus ir klestinčio Arkties regiono“ (JOIN(2021)0027),

– atsižvelgdamas į Paryžiaus susitarimą ir Jungtinių Tautų bendrąją klimato kaitos konvenciją,

– atsižvelgdamas į 2023 m. birželio 19 d. priimtą Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencija grindžiamą Susitarimą dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose,

– atsižvelgdamas į tai, kad buvo įsteigta Baltijos jūros valstybių taryba,

– atsižvelgdamas į 1989 m. birželio 27 d. Tarptautinės darbo organizacijos priimtą Konvenciją dėl čiabuvių ir gentimis gyvenančių tautų,

---

1 OL C 132, 2022 3 24, p. 113.

– atsižvelgdamas į 2018 m. spalio 3 d. Susitarimą, kuriuo siekiama užkirsti kelią nereglamentuojamai žvejybai atvirojoje jūroje, vykdomai Arkties vandenyno centrinėje dalyje (Susitarimas dėl žvejybos Arkties vandenyno centrinėje dalyje),

– atsižvelgdamas į Jungtinių Tautų deklaraciją dėl čiabuvių tautų teisių,

– atsižvelgdamas į 1920 m. vasario 9 d. Svalbardo sutartį (anksčiau – Sutartis dėl Špicbergeno salyno),

– atsižvelgdamas į 1996 m. rugsėjo 19 d. deklaraciją dėl Arkties tarybos įsteigimo (Otavos deklaracija),

– atsižvelgdamas į tris teisiškai privalomus susitarimus, dėl kurių vyko derybos vadovaujant Arkties sąjungai, būtent 2011 m. gegužės 12 d. Susitarimą dėl bendradarbiavimo aeronautinės ir jūrinės paieškos ir gelbėjimo Arktyje klausimais, 2013 m. gegužės 15 d. Susitarimą dėl bendradarbiavimo jūrų taršos nafta atvejais, pasirengimo jiems ir reagavimo į juos Arkties regione ir 2017 m. gegužės 11 d. Susitarimą dėl tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo Arkties regione stiprinimo,

– atsižvelgdamas į bendrą pareiškimą po 2025 m. Europos Sąjungos ir Kanados aukščiausiojo lygio susitikimo „Ilgalaikė partnerystė, plataus užmojo darbotvarkė“,

– atsižvelgdamas į 2024 m. kovo 15 d. ES biuro Nūke (Grenlandija) atidarymą,

– atsižvelgdamas į 2025 m. spalio 8 d. Parlamente pasakytą Grenlandijos Ministro Pirmininko Jenso-Frederiko Nielseno kalbą,

– atsižvelgdamas į Darbo tvarkos taisyklių 121 straipsnį,

– atsižvelgdamas į Užsienio reikalų komiteto pranešimą (A10-0229/2025),

A. kadangi Arkties regione gyvena daugiau kaip keturi milijonai žmonių ir jam būdinga kultūrų, bendruomenių ir ekonomikos įvairovė, todėl jis turi išlikti taikos zona, kurioje saugoma biologinė įvairovė ir trapios ekosistemos; kadangi konstruktyvus bendradarbiavimas Arktyje turėtų būti apsaugotas nuo didėjančios pasaulinės konkurencijos;

B. kadangi ES jau dešimtmečius angažuojasi tiek europinėje Arkties dalyje, tiek platesniame Arkties regione kaip Arkties regiono veikėja, turinti strateginių interesų, ir yra iš esmės suinteresuota strategiškai prisidėti prie teigiamų saugumo, socialinių ir ekonominių bei aplinkosauginių pokyčių, visų pirma vykdant daugiašalį bendradarbiavimą;

C. kadangi Rusija nuo neteisėto agresijos karo prieš Ukrainą pradžios intensyvina savo karinių pajėgų telkimą Arktyje; kadangi Rusijos vykdoma militarizacija ir tuo pat metu padidėjusi Kinijos veikla pakeitė politinę ir saugumo padėtį Arkties regione; kadangi Rusija priėmė vienašales ir neteisėtas taisykles, kuriomis reglamentuojama laivyba Šiaurės jūros maršrutu, įskaitant 2022 m. gruodžio 5 d. įstatymą, kuriuo ribojamas užsienio karo laivų plaukimas, todėl pagal tarptautinę teisę, visų pirma UNCLOS, reiškiamas didelis susirūpinimas ir kyla pavojus, kad geopolitinė įtampa Arktyje didės;

D. kadangi Arkties regiono naudojimas kariniais tikslais spartėja, o tarptautinės ginklų, įskaitant branduolinius ginklus, kontrolės reguliavimo sistemos silpnėja, visų pirma dėl totalitarinių ir autoritarinių režimų, pvz., Rusijos, veiksmų;

E. kadangi norint, kad Arktis išliktų saugiu ir stabiliu regionu, labai svarbu visapusiškai gerbti teritorinį vientisumą ir griežtai laikytis tarptautinės teisės, visų pirma Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijos (UNCLOS) ir Tarptautinės jūrų organizacijos (IMO) konvencijų; kadangi Tarptautinė jūrų organizacija yra vadovaujanti pasaulinė jūrų saugumo ir aplinkos apsaugos institucija, o jos teisiškai privalomos konvencijos ir neprivalomos gairės yra taikomos visame pasaulyje, įskaitant Arktį;

F. kadangi visa Arkties politika turi atspindėti įvairias regiono realijas, įskaitant skirtingas valdymo sistemas, teisines sistemas, infrastruktūros pajėgumus ir socialines bei ekonomines sąlygas;

G. kadangi Arkties taryba yra svarbiausias poliaračio bendradarbiavimo forumas; kadangi trys ES valstybės narės ir dar dvi Europos ekonominės erdvės (EEE) narės yra Arkties tarybos narės, o septynios jos narės yra NATO priklausančios valstybės;

H. kadangi, nepaisant to, kad Arkties taryba grindžiama savanoriškais įsipareigojimais ir neturi privalomų įgaliojimų, ji sudarė palankesnes sąlygas konstruktyviam bendradarbiavimui ir keliems privalomiems susitarimams; kadangi dėl ribotų šios tarybos įgaliojimų sumažėja jos galimybės įveikti pagrindines problemas, pvz., ekologines nelaimes ar mažinti didėjančią geopolitinę įtampą, o tai gali kelti grėsmę Arkties, kaip mažos įtampos regiono, statusui; kadangi dėl neišprovokuoto Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą politiniai Arkties tarybos susitikimai buvo sustabdyti, ir tai trukdo Arkties tarybai tinkamai vykdyti savo įgaliojimus ir funkcijas;

I. kadangi nepadaryta jokios pažangos dėl ES prašymo tapti visateise stebėtoja Arkties taryboje;

J. kadangi Grenlandijos, Islandijos ir Jungtinės Karalystės (GIUK) jūrų kelias yra strateginis koridorius, leidžiantis kontroliuoti jūrų laivybą

ir nustatyti hibridines grėsmes; kadangi Suomijos ir Švedijos prisijungimas prie NATO sustiprino aljanso orientaciją į Arktį ir sustiprins jos poziciją regione;

K. kadangi Arkties regionas šyla maždaug tris kartus greičiau už pasaulinį vidurkį, dėl to sparčiau nyksta ledas ir kyla grėsmė planetos klimato stabilumui; kadangi vasarą jūros ledas sparčiai tirpsta ir dėl to smarkiai naikinamos buveinės bei mažėja rūšių, kurios priklauso nuo sniego ir ledo, populiacijos;

L. kadangi 2022 m. NATO pripažino klimato kaitą esminiu iššūkiu ir grėsmę didinančiu veiksniu, turinčiu didžiulį poveikį saugumui ir karinėms operacijoms, be kita ko, Tolimojoje Šiaurėje, ir nustatė, kad Tolimoji Šiaurė yra strateginės svarbos regionas, kuriame Rusijos gebėjimas sutrikdyti sąjungininkių stiprinimo operacijoms ir apriboti laivybos laisvę Šiaurės Atlante kelia tiesioginį iššūkį aljansui; kadangi Arktis gali būti laikoma vienu iš pagrindinių regionu, kuriame aiškiai matomos klimato ir saugumo sąsajos; kadangi, siekiant užkirsti kelią blogiausiems klimato kaitos padariniams, būtina toliau įgyvendinti Paryžiaus susitarimą ir Europos žaliąjį kursą;

M. kadangi daugiamečio įšalo sluoksnio tirpimas kelia tarpvalstybinę saugumo, aplinkosaugos ir biologinę grėsmę, nes daromas žalingas poveikis infrastruktūrai, išmetama klimatui kenksmingo metano ir vėl randasi anabiozės būsenoje esančių ir nežinomų virusų bei bakterijų ir kinta klimato tendencijos visoje Europoje ir už jos ribų; kadangi jūrinis daugiamečio įšalo sluoksnis rytų Sibiro Arkties šelfe gali tapti dar vienu išmetamo metano kiekio šaltiniu;

N. kadangi nykstant jūros ledui didėja pasaulinis susidomėjimas Arkties regionu ir jo ištekliais; kadangi dėl spartaus jūros ledo atsitraukimo atsiveria sezoniniai, o gal net ištisus metus veiksiantys komerciniai koridoriai, pvz., Šiaurės jūros maršrutas, Šiaurės vakarų jūrų kelias ir būsimas transpoliarinis maršrutas, o tai gali pakeisti pasaulinės prekybos tendencijas ir kartu sukelti didelių aplinkosaugos, saugumo ir valdymo iššūkių Arkties regione; kadangi atšiaurios oro sąlygos, riboti paieškos ir gelbėjimo pajėgumai, didelės draudimo išlaidos ir neišspręsti klausimai, susiję su šių naujų jūrų maršrutų tarptautiniu teisiniu statusu, yra pagrindinės kliūtys, trukdančios visapusiškai juos realizuoti, ir daugelis suinteresuotųjų subjektų reikalauja, kad šie maršrutai būtų laikomi bendrų pasaulinių išteklių dalimi;

O. kadangi dėl klimato krizės vykstantys pokyčiai Arktyje tiesiogiai juntami Europoje; kadangi aukštesnė temperatūra, kylantis jūros lygis, mažėjanti biologinė įvairovė ir ekstremalūs meteorologiniai reiškiniai daro poveikį žmonėms ir ekosistemoms Europoje, todėl reikia žiniomis ir mokslu grindžiamos politikos, kurioje dalyvautų Arkties vietos bendruomenės ir mokslinių tyrimų įstaigos;

P. kadangi Rusija gerokai išplėtė savo ginkluotąsias pajėgas ir karinę infrastruktūrą Arktyje, todėl regione išaugo karinė įtampa; kadangi 2023 m. Rusijos užsienio politikos koncepcijoje Arktis įvardijama kaip vienas iš prioritetinių Rusijos regionų; kadangi Arktyje vykdoma militarizacija prieštarauja bendradarbiavimo dvasiai, kuria iki šiol buvo grindžiami Arkties regiono valstybių santykiai;

Q. kadangi dėl glaudesnio Kinijos ir Rusijos bendradarbiavimo Arktyje vykdant bendrus energetikos projektus bei investicijas į infrastruktūrą ir steigiant laivybos įmones besiformuojančiuose Arkties maršrutuose kyla rizika, kad bus įtvirtinta išteklių naudojimu ir prieigos ribojimu pagrįsta geopolitinė ašis, ir tai pakenks Arkties pakrančių bendruomenėms, čiabuvių tautoms ir pasaulinėms aplinkos apsaugos priemonėms; kadangi Rusijos vykdomi kaimyninių valstybių suverenumo ir teritorinio vientisumo pažeidimai ir trukdymas laivybai Azovo, Juodojoje ir Baltijos jūrose kelia didelį susirūpinimą, ir į tai reikia atsižvelgti vertinant taikaus sambūvio Arkties regione perspektyvas;

R. kadangi Rusija stiprina savo infrastruktūrą Arktyje statydama ir dislokuodama universalųjį branduoline energija varomą ledlaužį „Čiukotka“ („Projektas 22220“), kuris yra dalis platesnės apimties programos, kuria ji siekia užsitikrinti laivybą Šiaurės jūros maršrutu visus metus; kadangi Rusija stato papildomus ledlaužius, kad galėtų įgyvendinti savo strateginius užmojus Arktyje;

S. kadangi 2023 m. palydoviniai vaizdai parodė, kad Naujojoje Žemėje, atokioje Arkties saloje, kurią Rusija anksčiau naudojo branduoliniams ginklams išbandyti, vykdomi reikšmingi naujų pastatų ir infrastruktūros statybos darbai; kadangi tokie įvykiai kelia didelį susirūpinimą dėl atnaujintos branduolinės veiklos Arktyje ir jos poveikio regioniniam saugumui ir aplinkosaugai; kadangi Rusijos karinės statybos ekspansija, be kita ko, Vrangelio saloje, UNESCO pasaulio paveldo vietovėje ir gamtos rezervate, kelia didelį susirūpinimą dėl aplinkos, saugumo ir teisinių aspektų;

T. kadangi 2024 m. kovo mėn. Rusija priėmė dekretą, kuriuo Rusijos Federacijos Arkties zona išplečiama, įtraukiant Chantų-Mansių autonominės apygardos (Jugra) Berezovskio ir Belojarskio savivaldybių rajonus; kadangi ši ekspansija yra Rusijos strategijos, kuria siekiama įtvirtinti federalinę gamtos išteklių kontrolę, sustiprinti savo teritorines pretenzijas ir pritraukti investuotojus taikant specialiosios ekonominės zonos paskatas, dalis;

U. kadangi Rusija suintensyvino hibridines grėsmes Arkties regione, įskaitant kibernetines operacijas ir GPS trikdžius; kadangi Arkties vandenyse vis dažniau plaukioja senstantis ir blogai prižiūrimas Rusijos šešėlinis laivynas su patogios šalies vėliavomis, kad apeitų tarptautines sankcijas, ir šiame pažeidžiamame regione kelia didelį pavojų aplinkai, saugai ir saugumui;

V. kadangi Kinija deklaravo, jog yra „šalia Arkties esanti valstybė“, ir paskelbė apie poliarinio šilko kelio užmojį, kuriuo išplečiama jos iniciatyva „Viena juosta, vienas kelias“, nuolat didina savo įtaką į šiaurę nuo Arkties poliarinio rato ir, be kita ko, investuoja į Rusijos įmones; kadangi Kinijos 2025 m. nacionaliniam saugumui naujoje eroje skirtoje baltojoje knygoje poliarinis saugumas įvardijamas kaip jos visapusiškos nacionalinio saugumo koncepcijos dalis;

W. kadangi Kinijos pasiskelbimas „šalia Arkties esančia valstybe“ yra klaidinantis, be teisinio pagrindo, privilegijų ar pateisinimo, pagrindžiančio karinių pajėgų buvimą Tolimojoje Šiaurėje; kadangi Kinija maskuoja savo karinę ir politinę informavimo veiklą prisidengdama moksliniais tyrimais, nes Kinijos mokslinių tyrimų infrastruktūra Arktyje, pvz., geltonosios upės stotis Svalbarde ir Kinijos ir Islandijos Arkties mokslo observatorija Kárhóllyje, gali būti naudojama dvejopai; kadangi 2024 m. spalio mėn. Kinijos pakrančių apsaugos pajėgos teigė, kad pirmą kartą per bendrą patruliavimą su Rusija įplaukė į Arkties vandenyną, ir tai dar kartą rodo koordinuotą Kinijos ir Rusijos siekį plėsti savo strateginę įtaką Tolimojoje Šiaurėje;

X. kadangi pastaraisiais metais kelios Europos šalys dėl nacionalinio saugumo priežasčių blokavo Kinijos bandymus įsigyti jautrią Arkties infrastruktūrą, įskaitant Danijos 2016 m. sprendimą blokuoti karinio jūrų laivyno bazės „Grønnedal“ Grenlandijoje pirkimą, Suomijos 2018 m. sprendimą blokuoti netoli karinės zonos esančio Kemijervio oro uosto pirkimą ir Norvegijos 2024 m. sprendimą sustabdyti Søre Fagerfjord vietovės pardavimą Kinijos pirkėjams;

Y. kadangi Rusija ir Kinija pastaraisiais metais suintensyvino savo bendradarbiavimą Arktyje: pasirašė pakrančių apsaugos bendradarbiavimo susitarimą, surengė bendras karines pratybas, pvz., „Ocean-2024“ ir „Pacific Patrol-2024“ netoli Arkties, taip pat vykdo technologinius ir laivų statybos projektus ir siekia naujų prekybos koridorių Šiaurės jūros maršrute, taip sustiprindamos savo strateginę sąjungą Tolimojoje Šiaurėje; kadangi, nepaisydama Rusijos agresijos karo prieš Ukrainą, Kinija tęsė bendradarbiavimą su Rusija Arkties regione taip kompensuodama prarastas Vakarų įmonių investicijas po to, kai po Rusijos plataus masto invazijos į Ukrainą buvo priimtos Vakarų sankcijos;

Z. kadangi Kinija krovininiu laivu testuoja greitąjį maršrutą į Europą per Arktį, kad jos laivai galėtų reguliariai plaukioti Rusijos Šiaurės jūros maršrutu, jungiančiu įvairius Azijos ir Europos uostus;

AA. kadangi Jungtinių Amerikos Valstijų požiūris į Arktį keičiasi ir siekiama aktyvesnio dalyvavimo, ir anksčiau padaryta keletas su Grenlandija susijusių pareiškimų, dėl kurių tenka apgailestauti;

AB. kadangi čiabuvių tautos ir vietos bendruomenės turi nepakeičiamų tradicinių žinių, veikia kaip pagrindinės Arkties ekosistemų sergėtojos ir patiria neproporcingai didelį klimato kaitos, socialinės ir ekonominės marginalizacijos ir aplinkos būklės blogėjimo poveikį, tačiau dažnai lieka neįtrauktos į sprendimų priėmimo procesus; kadangi Europos politikos formuotojai plačiai pripažįsta, kad čiabuvių tautos turi būti toliau remiamos, o formuojant politiką jų interesams turi būti aktyviau teikiama pirmenybė, kartu užtikrinant, kad jų bendruomeninės žinios būtų gerbiamos ir į jas būtų atsižvelgiama plėtojant visą politiką; kadangi Arkties taryba ėmėsi svarbių veiksmų šiam klausimui spręsti;

AC. kadangi Danija, Švedija ir Suomija yra pasirašiusios 1996 m. Otavos deklaraciją, kurioje patvirtinamas jų įsipareigojimas užtikrinti Arkties gyventojų gerovę, taip pat pripažįstami ypatingi čiabuvių tautų bei jų bendruomenių santykiai ir jų unikalus indėlis, tradicinės čiabuvių tautų žinios, ir raginama užtikrinti, kad su jomis būtų visapusiškai konsultuojamasi ir jos būtų įtrauktos į sprendimų priėmimo procesus;

AD. kadangi ES Arkties regionai atveria angažavimosi ir veiklos galimybes platesniame Arkties regione, suteikia išteklių Europos strateginiam savarankiškumui stiprinti kartu tenkinant vietos interesus, pvz., didėjančią gamtos išteklių paklausą, ir užtikrinant čiabuvių tautų teises; kadangi ES parama pagal sanglaudos politiką, INTERREG, programą „Europos horizontas“ ir kaimo plėtros programas tokioms teritorijoms kaip retai apgyvendintos šiaurinės vietovės, ir tinklai, pvz., Arkties merų forumas ir Arkties šešetas, yra labai svarbūs ES interesams Arktyje apsaugoti;

AE. kadangi tokios iniciatyvos kaip 2023 m. Europos Parlamente surengtas Barenco jūros Europos ir Arkties čiabuvių samių aukščiausiojo lygio susitikimas gali dar labiau sustiprinti bendradarbiavimą su samių bendruomene;

AF. kadangi 2025–2027 m. Grenlandija Danijos Karalystės vardu pirmininkaus Arkties tarybai, ir tai suteikia itin svarbią galimybę stiprinti įtraukų, taisyklėmis grindžiamą Arkties valdymą;

AG. kadangi Grenlandijos strategija yra stiprinti savo diplomatinį atstovavimą visame pasaulyje, be kita ko, planuojama atidaryti biurus Otavoje ir Niujorke ir kartu išlaikyti savo atstovybes Vašingtone, Pekine, Reikjavike ir Briuselyje; kadangi JAV „Pituffik“ kosmoso bazė Grenlandijoje atlieka strategiškai labai svarbų vaidmenį NATO raketų gynybos sistemoje ir kosmoso stebėsenos veikloje;

AH. kadangi, Parlamentui pakartotinai rekomendavus, Europos Sąjunga pagaliau 2024 m. kovo mėn. įsteigė ES biurą Nūke, taip sustiprinta jos diplomatinė veikla ir skatinamas glaudesnis bendradarbiavimas su Grenlandija; kadangi ES ir Farerų Salos susitarė dėl tvirtesnės

partnerystės, įskaitant bendradarbiavimą žuvininkystės, klimato ir kitais strateginiais klausimais;

AI. kadangi angliavandeniliai, retųjų žemių elementai, žuvininkystė ir kiti ištekliai, kurių gausu Arkties regione, vis paklausesni ir todėl reikia nustatyti griežtus tvarumo standartus ir užtikrinti teisingą pasidalijimą nauda;

AJ. kadangi Arktyje yra įvairių energijos išteklių, kurie yra labai svarbūs ES žaliajai ir skaitmeninei pertvarkai įgyvendinti, įskaitant vandenilį, hidroenergiją, vėjo ir geoterminę energiją, ir kurie gali padėti įvairinti ES energijos rūšių derinį ir sumažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro; kadangi turi būti vykdomos strateginės investicijos, siekiant užsitikrinti ypatingos svarbos žaliavų, būtinų ES pramonės konkurencingumui ir gynybos pajėgumams;

AK. kadangi tokiomis iniciatyvomis kaip „Polar Connect“ ir koncepcija „Vision 2030“ numatyta nutiesti atsparius transeuropinius povandeninius kabelius, jungsiančius Grenlandiją ir Islandiją su žemynine Europa; kadangi tokie projektai yra pažeidžiami dėl hibridinių grėsmių, kurias kelia tokie piktavaliai subjektai kaip Rusija ir Kinija;

AL. kadangi Arkties jūrinių optinių skaidulinių kabelių, jungiančių Europą su Japonija ir Pietų Korėja, tiesimas yra strateginė galimybė stiprinti saugų spartųjį skaitmeninį junglumą, didinti ES skaitmeninį suverenumą ir plėsti ES ir Azijos bendradarbiavimą; kadangi jūrinių kabelių, vamzdynų, ryšių sistemų ir transporto koridorių apsauga Arktyje yra labai svarbi ES ir EEE skaitmeniniam, energetiniam ir ekonominiam saugumui užtikrinti;

AM. kadangi Grenlandija, Islandija ir Norvegija yra didžiausios tausios žvejybos valdytojos Arktyje, ir šis regionas plėtoja žinias biotechnologijų ir inovacijų srityje, kurios yra itin svarbios ES apsirūpinimo maistu saugumui, mėlynajai ekonomikai ir pirmavimui mokslo srityje; kadangi Jungtinių Tautų jūrų teisės konvencijoje (UNCLOS) yra nuostatų dėl valstybių teisių, pareigų ir atsakomybės siekiant apsaugoti aplinkosaugos aspektus;

AN. kadangi Arkties regiono ekonominis potencialas apima ne tik gamtos išteklius, bet ir tokius sektorius kaip turizmas, kosmoso technologijos ir duomenų centrų infrastruktūra, ir tai suteikia ES galimybių plėtoti strategines partnerystes, grindžiamas unikalia regiono geografine padėtimi, atsinaujinančiaisiais energijos ištekliais ir artumu pagrindiniams sąjungininkams;

AO. kadangi reikšmingos žalos nedarymo principas reiškia neremti ir nevykdyti ekonominės veiklos, kuria būtų daroma reikšminga žala

kuriam nors iš aplinkos tikslų, kaip tai suprantama Reglamento (ES) 2020/852[2] 17 straipsnyje;

AP. kadangi energetikos jungtys su Arktimi, įskaitant naftos ir dujų importą iš Norvegijai priklausančios Barenco jūros teritorijos, suskystintų gamtinių dujų (SGD) gabenimą Arkties laivybos maršrutais pereinamuoju etapu, kai ES siekia užsitikrinti energetinį savarankiškumą, taip pat atsinaujinančiųjų išteklių energijos eksportas ir vandenilio iš Islandijos ir Grenlandijos potencialas, ES remiami su infrastruktūra, pvz., povandeniniais kabeliais ir vamzdynais, susiję projektai ir bendradarbiavimas mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse siekiant darnaus vystymosi yra labai svarbūs ES energetiniam saugumui ir būsimam ekonominiam vystymuisi, drauge užtikrinant investicijas į Arkties vietos ekonomiką ir infrastruktūrą; kadangi patikimi energetikos srities partneriai ir energijos tiekimas yra labai svarbūs siekiant bendro saugumo, kaip parodė Rusijos agresijos karas prieš Ukrainą ir vėlesnė energetikos krizė;

AQ. kadangi Arktyje infrastruktūra yra nepakankama, todėl vietos gyventojai ir kiti subjektai atsiduria nepalankioje padėtyje; kadangi daugiafunkcės infrastruktūros projektų plėtojimas galėtų padėti pašalinti šiuos trūkumus ir platesnio masto saugumo problemas;

AR. kadangi naujai pastatyti ir planuojami SGD terminalai, visų pirma plaukiojančiosios saugyklos su išdujinimo įrenginiais, kuriuos ES valstybės narės per pastaruosius metus įsipareigojo pastatyti, yra esminiai Norvegijos SGD prieigos taškai, padedantys toliau didinti įvairinimą ir tiekimo saugumą; kadangi tolesnis ledlaužių kūrimas ir gamyba yra labai svarbūs Arkties tyrinėjimui ir saugumui, ir Suomija turi konkrečios patirties šioje srityje;

AS. kadangi ES finansuojami moksliniai tyrimai, programos „Europos horizontas“ partnerystės ir programos „Copernicus“ palydovinės paslaugos suteikia esminių duomenų, reikalingų siekiant užtikrinti saugumą, atsparumą klimato kaitai, laivybos saugą ir atsakingą aplinkos valdymą Tolimojoje Šiaurėje;

AT. kadangi saugus, atsparus ir autonominis palydovinis ryšys yra strateginis turtas siekiant apsaugoti ryšius, didinti informuotumą apie padėtį, apsaugoti ypatingos svarbos infrastruktūros objektus ir stiprinti ES gebėjimą užkirsti kelią hibridinėms ir tradicinėms grėsmėms Arktyje, atgrasyti nuo jų ir į jas reaguoti;

AU. kadangi kosmoso technologijos, įskaitant padėties nustatymą, navigaciją, Žemės stebėjimą ir palydovinį ryšį, yra labai svarbios

---

[2] 2020 m. birželio 18 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2020/852 dėl sistemos tvariam investavimui palengvinti sukūrimo, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2019/2088, (OL L 198, 2020 6 22, p. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

informuotumui apie padėtį Arktyje, aplinkos stebėsenai ir junglumui užtikrinti; kadangi Norvegijos geografinė padėtis ir tokie objektai kaip Andojos kosmodromas ir Arkties palydovinio plačiajuosčio ryšio misija, yra ypatingos svarbos infrastruktūra, kuria remiami ES interesai ir sudaromos sąlygos nepriklausomai Europos prieigai prie kosmoso; kadangi glaudesnis bendradarbiavimas su Norvegija kosmoso pajėgumų srityje yra labai svarbus siekiant pažangos įgyvendinant ES Arkties strategiją ir užtikrinant saugumą;

AV. kadangi Europos išorės veiksmų tarnyba (EIVT) atlieka centrinį vaidmenį formuojant ir koordinuojant ES Arkties politiką;

1. rekomenduoja Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai:

a) pasmerkti didėjantį Arkties militarizavimą, kurio priežastis – tai visų pirma Rusijos plataus masto karinis restruktūrizavimas, įskaitant Jūrų kolegijos įsteigimą, nes dėl to ir sykiu Kinijos aiškiai rodomų interesų Arktyje dar labiau padidėjo įtampa regione ir pakenkta jo stabilumui;

b) atidžiai stebėti didėjantį Kinijos strateginį susidomėjimą ir veiklą Arkties regione pagal poliarinio šilko kelio programą; pripažinti, kad Kinijos paskelbtas užmojis iki 2030 m. tapti didelę galią turinčia poliarine valstybe ir jos veiklos išplėtimas vykdant mokslinių tyrimų misijas, investicijas į strateginę infrastruktūrą ir su dvejopo naudojimo objektais susijusias partnerystes gali kelti pavojų įtvirtintiems valdymo principams;

c) atsižvelgti į visus galimus grėsmės scenarijus, susijusius su padėtimi Ukrainoje, įskaitant Rusijos veiklos Arktyje stiprinimą dėl potencialaus konflikto Ukrainoje įšaldymo; visapusiškai įgyvendinti ES sankcijas dėl dvejopo naudojimo technologijų, skirtų Rusijos karinei ekspansijai Arktyje, kartu remiant Ukrainos bendradarbiavimą su Arkties valdymo struktūromis, įskaitant stebėtojos statuso atitinkamuose forumuose perspektyvą; sugriežtinti sankcijas šešėlinio laivyno laivams, kurie naudojasi patogios šalies vėliavomis, kad išvengtų sankcijų Arktyje; pagerinti sankcijų stebėseną ir vykdymo užtikrinimą, be kita ko, bendradarbiaujant tarptautiniu mastu, siekiant užtikrinti, kad uostai ir draudimo bendrovės įtrauktų tokius laivus į juodąjį sąrašą; reikalauti, kad vėliavos valstybės visiškai atsakytų už aplinkos apsaugos ir saugos standartų laikymosi užtikrinimą;

d) visapusiškai įvertinti jūrų kelio tarp Grenlandijos, Islandijos ir Jungtinės Karalystės, kaip nuo ES interesų neatsiejamo jūrų tranzito koridoriaus, svarbą, taip pat riziką, susijusią su jo tapimu erdve pilkosios zonos operacijoms; atitinkamai siekti

didinti šių šalių ir teritorijų institucinį atsparumą bendradarbiaujant su konstruktyviais partneriais;

e) bendradarbiauti su valstybėmis narėmis ir NATO sąjungininkėmis siekiant stiprinti atgrasomuosius reagavimo pajėgumus, be kita ko, plėtojant ES ir NATO strateginius dialogus informuotumo apie Arkties sritį klausimais, dalijantis žvalgybos informacija ir rengiant bendras gynybos pratybas Tolimojoje Šiaurėje, sekant Švedijos, Suomijos ir Norvegijos surengtų pratybų „Arctic Challenge 2023“ ir Danijos vadovaujamų karinių pratybų „Arctic Light 2025“ pavyzdžiais; intensyviau bendradarbiauti su NATO struktūromis ir Europos kovos su hibridinėmis grėsmėmis centru, siekiant didinti atsparumą ir parengti bendrus infrastruktūros Arkties regione apsaugos standartus; stiprinti praktinį ES ir NATO bendradarbiavimą Arktyje bendrų interesų klausimais, įskaitant informuotumą apie jūrų sritį, ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugą, logistiką ir sąveikumą vykdant paieškos ir gelbėjimo operacijas; didinti ES bendradarbiavimo su išorės partneriais budrumą ir sukurti ES lygmens saugumo tikrinimo mechanizmus, skirtus užsienio Arkties mokslinių tyrimų ir infrastruktūros projektams;

f) tuo pat metu toliau dirbti siekiant užkirsti kelią geopolitinių konfliktų plitimui į regioną, taip pat sykiu prisiimti svarbesnį vaidmenį Arktyje ir siekti kad Arkties politika būtų iš naujo ir visapusiškai apibrėžta, apimtų ne tik pasenusią Arkties išskirtinumo sąvoką, bet ir būtų taikoma kaip metodas kintantiems iššūkiams dabartinėmis geopolitinėmis aplinkybėmis įvertinti;

g) atsižvelgiant į visa tai, užtikrinti, kad ES veiksmai Tolimojoje Šiaurėje papildytų NATO 2022 m. strateginę koncepciją, ir pasinaudoti sustiprinta aljanso jūrine padėtimi; propaguoti NATO ir ES konfliktų vengimą ir bendrą padėties suvokimą ir raginti stiprinti ES valstybių narių ir kitų NATO sąjungininkių gebėjimą bendradarbiauti Arktyje vykdant saugumo, jūrų stebėjimo, paieškos ir gelbėjimo operacijas ir užtikrinant ypatingos svarbos infrastruktūros objektų apsaugą;

h) atkreipti dėmesį į tai, kad Europos Arkties regionas priklauso kontinuumui, kuris apima Baltijos jūros regioną ir Arkties regioną, turinčius bendrų iššūkių ir interesų; pripažinti, kad ES veikla Arktyje turi būti suderinta su ES plėtros veikla, vykdoma ES rytinių pasienio teritorijų šiaurėje, ir ją remti, kad būtų kuo labiau padidintas šios veiklos poveikis;

i) šiomis aplinkybėmis ir atsižvelgiant į pastarojo meto incidentus Baltijos jūroje, susijusius su Rusijos šešėliniu laivynu ir Kinijos laivais, iš esmės sustiprinti pagrindinės povandeninės

infrastruktūros Arktyje, visų pirma povandeninių kabelių ir vamzdynų, be kita ko, esančių netoli Grenlandijos, apsaugą ir sugriežtinti sankcijų ir atsakomųjų priemonių reguliavimo sistemą; laikytis UNCLOS 112–115 straipsniuose nustatytų įpareigojimų ir užtikrinti jų vykdymą, nes jie yra labai svarbūs siekiant apsaugoti Europos skaitmenines ir energetikos jungtis nuo geopolitinių sutrikimų; parengti ES ir EEE strategiją, kaip stebėti Kinijos ir Rusijos bendradarbiavimą Tolimojoje Šiaurėje ir užtikrinti atsaką, nes šis bendradarbiavimas gali pakenkti laivybos laisvei ir tarptautinei teisei;

j) remti bendrų kibernetinio saugumo ir atsparumo standartų, skirtų Arkties regiono povandeniniams kabeliams, nusileidimo taškams ir ypatingos svarbos skaitmeninei infrastruktūrai, nustatymą, be kita ko, numatant bendrus rizikos vertinimus, pranešimo apie incidentus reikalavimus ir reguliarius testavimus nepalankiausiomis sąlygomis, ir pripažinti strateginį jų pobūdį užtikrinant atvirą strateginį ES savarankiškumą;

k) šalinti hibridines grėsmes, pavyzdžiui, kibernetinius išpuolius, GPS trukdžius ir klaidinimą bei povandeninių kabelių sabotažą, į juos reaguojant reikia stiprinti stebėsenos ir reagavimo mechanizmus taikant bendrą ES ir NATO stebėsenos ir reagavimo sistemą ir daugiau investuoti į atnaujintą, saugų ir savarankišką palydovinį ryšį, įskaitant paleidimo pajėgumus, taip pat povandeninius bepiločius orlaivius ir jūros dugno kartografavimą; ryšium su tuo remti ES finansuojamų hibridinių stebėjimo technologijų, įskaitant bepilotes sistemas, mokslinius tyrimus, bandymus ir laipsnišką diegimą, koordinuojant veiksmus su Šiaurės šalimis partnerėmis, kad būtų galima stebėti hibridines grėsmes ir į jas reaguoti;

l) atsižvelgiant į didėjančią strateginę Arkties kosmoso pajėgumų svarbą Europos saugumui ir priklausomybę nuo jų, stiprinti kolektyvinį informuotumą apie padėtį, atsparumą ir regioninį stabilumą Arktyje; taip pat skatinti ES vadovaujamas investicijas ir partnerystes su patikimais sąjungininkais, kad būtų apsaugota ypatingos svarbos Arkties infrastruktūra ir sumažinta priklausomybė nuo autoritarinių jėgų, be kita ko, vykdant ledlaužių gamybą, kai įmanoma, bendradarbiaujant su ES strateginiais partneriais;

m) pripažinti padidėjusią geopolitinę konkurenciją Arkties jūrų maršrutuose, visų pirma Šiaurės jūrų maršrute; ryšium su tuo remti diplomatinius dialogus, vykdomus siekiant sudaryti aiškius tarptautinius susitarimus dėl laivybos laisvės ir taikaus jūrinio bendradarbiavimo, priešintis vienašaliams reikalavimams ir skatinti taikyti tarptautinę jūrų teisę pagal UNCLOS; atitinkamai viešai pasmerkti Rusijos nustatytus laisvos laivybos apribojimus Šiaurės jūrų maršrute ir jos karinės infrastruktūros stiprinimą

pagal Šiaurės jūrų maršrutą; remti tarptautinės teisės taikymą siekiant kovoti su bandymais įteisinti ginčijamus laivybos koridorius arba daryti geopolitinę įtaką prisidengiant moksliniu ar ekonominiu bendradarbiavimu; palaikyti regioninius dialogus Arktyje įgyvendinant UNCLOS grindžiamą Susitarimą dėl jūrų biologinės įvairovės išsaugojimo ir tausaus jos naudojimo nacionalinei jurisdikcijai nepriklausančiuose rajonuose;

n) atsižvelgiant į neproporcingą klimato kaitos poveikį Arkčiai, bendradarbiaujant su tarptautiniais partneriais ir Arkties čiabuvių tautomis, nedelsiant paspartinti prisitaikymo strategijų, taip pat apimančių saugumo politikos aspektą, priėmimą, remti plataus masto stebėsenos iniciatyvas ir gerokai padidinti investicijas į mokslinių tyrimų programas, kuriose pirmenybė teikiama poreikiui subalansuoti ekonomikos augimą, kartu apsaugant ypatingos svarbos Arkties ekosistemas, laikantis Reglamento (ES) 2020/852 17 straipsnyje įtvirtinto reikšmingos žalos nedarymo principo; pripažinti, kad klimato kaita kelia pavojų Arkties ekosistemoms ir kad kylanti temperatūra taip pat daro didelį poveikį Arkties regiono visuomenei, o tai rodo, kad vykdant mokslinius tyrimus pirmiausia didžiausią dėmesį reikia skirti Arktyje gyvenantiems žmonėms ir užtikrinti, kad mokslinių tyrimų veiklos rezultatai padėtų vietos bendruomenės geriau prisitaikyti prie klimato kaitos padarinių ir tapti atsparesnėms;

o) atsižvelgiant į Arkties gamtos išteklių, įskaitant angliavandenilius, retųjų žemių elementus ir žuvininkystę, svarbą, kartu su valstybėmis narėmis stiprinti bendru sutarimu grindžiamas partnerystes su Grenlandija ir kitais Arkties suinteresuotaisiais subjektais, įskaitant čiabuvių bendruomenes, tvarios išteklių gavybos ir perdirbimo srityje, kartu griežtai laikantis aukščiausių aplinkos apsaugos standartų, kad būtų išvengta pražūtingų pasekmių, pavyzdžiui, tokių, kokias sukėlė 2020 m. naftos išsiliejimas Norilske (Rusija); užtikrinti, kad toks bendradarbiavimas, viena vertus, prisidėtų prie gyventojų skaičiaus augimo ir vietos bendruomenių Arktyje revitalizavimo ir, kita vertus, sumažintų ES priklausomybę nuo Kinijos ir kitų nepatikimų tiekėjų; užtikrinant prieigą prie ypatingos svarbos žaliavų iš patikimų panašiai mąstančių partnerių, atsižvelgti į ES strateginius interesus ir ES ekonomikos augimą;

p) atsižvelgiant į tai, kad bus atidaryti nauji transarktiniai laivybos keliai, siekti, kad būtų nustatyta privaloma tarptautinė atsakomybės už aplinkos apsaugą tvarka, kuria būtų užtikrinta, kad teršėjai prisiimtų visą atsakomybę už avarijas ir ekologinę žalą Arkties vandenyse;

q) imtis veiksmų, kad čiabuvių žinios būtų įtrauktos į su aplinka susijusius ir politikos formavimo procesus, užtikrinant, kad čiabuvių interesai ir patirtis kartu su visais kitais atitinkamais

žinių šaltiniais būtų tinkamai integruoti visais ES politikos formavimo lygmenimis ir kad būtų apsaugotos jų kalbos ir kultūra, atsižvelgiant į būtinybę gerbti ir skatinti čiabuvių tautų teises visoje Arktyje;

r) ES ir Arkties bendradarbiavimo srityje teikti pirmenybę psichikos sveikatos, raštingumo, kalbų ir jaunimo programoms, atsižvelgiant į Arkties čiabuvių ir jaunimo forumų rekomendacijas;

s) laikytis JT deklaracijos dėl čiabuvių tautų teisių, kurioje nurodytos jų teisės, 19 straipsnio; taip pat užtikrinti, kad ES ir valstybių narių veikla Arkties regione prisidėtų prie Arkties regiono čiabuvių bendruomenių gerovės ir teisių ir joms nekenktų, kaip nustatyta 1996 m. Otavos deklaracijoje; atsižvelgti į tai, kad čiabuvių tautos patiria didesnį užsienio šalių kišimosi ir dezinformacijos kampanijų, kuriomis siekiama sudėtingas ir unikalias aplinkybes panaudoti kaip ginklą, poveikį ir imtis su tuo susijusių atsakomųjų veiksmų;

t) visapusiškai integruoti 2013 m. Kirunos deklaracijos rekomendacijas į ES Arkties politiką, be kita ko, remti didesnį finansavimą atsinaujinančiųjų išteklių energijai ir tvariam atliekų tvarkymui Arkties bendruomenėse, stiprinti prasmingo čiabuvių tautų dalyvavimo Arkties valdyme ir sprendimų priėmimo procese mechanizmus, didinti civilinį saugumą ir plėsti reagavimo į ekstremaliąsias situacijas pajėgumus Arkties regionuose, įskaitant paieškos ir gelbėjimo bei pasirengimo nelaimėms infrastruktūrą, taip pat skatinti tarpdalykines mokslinių tyrimų ir švietimo partnerystes, be kita ko, remiant Arkties jaunimą ir vietos bei čiabuvių institucijas;

u) skatinti visapusiškai įgyvendinti Susitarimą dėl žvejybos Arkties vandenyno centrinėje dalyje, pagal kurį reikalaujama, kad jį pasirašiusios šalys, prieš leisdamos vykdyti bet kokią būsimą verslinės žvejybos veiklą regione, parengtų bendrą mokslinių tyrimų ir stebėsenos programą ir integruotų čiabuvių žinias;

v) stiprinti bendradarbiavimą europinėje Arkties dalyje ir su ja, pripažįstant, kad apgyvendinta Arktis, tarpvalstybinė infrastruktūra ir atsparios visuomenės yra strategiškai svarbios Europos saugumui; visų pirma remti šiaurės-šiaurės ir rytų-vakarų infrastruktūros projektų plėtrą Švedijoje ir Suomijoje esančiose Arkties dalyse, ypač daug dėmesio skiriant tam, kad būtų sudarytos palankesnės sąlygos didinti esamo geležinkelio, einančio nuo Suomijos iki Arkties vandenyno, pajėgumus ir išnagrinėtos naujų daugiarūšio transporto jungčių galimybės, siekiant sustiprinti ES ir Šiaurės šalių junglumą ir karinį mobilumą;

w) pripažįstant atsparaus sujungiamumo svarbą Arkties bendruomenėms ir ES saugumui, parengti ES priemones, kuriomis būtų aktyviai skatinama didesnė ekonominė integracija Arkties regione, nes investicijos į tarpvalstybinę infrastruktūrą didina judumą, skatina inovacijas ir verslo plėtrą, taip pat stiprina tiekimo saugumą ir parengtį bendradarbiaujant viešiesiems ir privatiesiems subjektams;

x) pripažinti, kad ES parama Arkties regiono vystymuisi ir bendradarbiavimui yra gyvybiškai svarbi puoselėjant santykius, stiprinant pasitikėjimą ir vystymosi pajėgumus retai apgyvendintose ir pažeidžiamose šiaurinėse vietovėse;

y) pripažinti, kad konkurencingumas ir krizių valdymas sudėtingoje saugumo politikos aplinkoje priklauso nuo stiprios, novatoriškos visuomenės ir vietos įmonių, turinčių savo pajėgumų, taip pat nuo politikos formuotojų, tyrėjų, įmonių ir bendruomenių tarpvalstybinio bendradarbiavimo; pripažinti, kad ES, palaikydama glaudų dialogą su atitinkamomis valstybėmis ir regioninėmis įstaigomis, turėtų toliau remti atsparesnių ir tvaresnių Arkties bendruomenių gebėjimų stiprinimą;

z) pabrėžiant itin svarbų tarptautinio mokslinio bendradarbiavimo vaidmenį Arkties valdymo ir klimato supratimo srityse, remti tolesnį ES finansavimą Arkties mokslinių tyrimų projektams ir moksliniams dialogams ir aktyvų dalyvavimą juose; skatinti atvirąjį dalijimąsi duomenimis ir mokslinių išvadų integravimą į politikos formavimo procesus, kartu užtikrinant, kad tokie moksliniai mainai būtų vykdomi visapusiškai suvokiant dabartinę gynybos ir saugumo riziką, kylančią dėl geopolitinės padėties;

aa) pripažinti išskirtinį universitetų vaidmenį Arkties kaimo vietovėse – jie skatina regioninę plėtrą, ekonomikos augimą pasitelkiant inovacijas mokslinių tyrimų srityje ir versle, pritraukia naujakurius, stiprina vietos ir regionų kompetenciją ir įgūdžius, skatina regioninę sanglaudą, skleidžia žinias ir informaciją, ir taip prisidedama prie atsparumo ir parengties; remti Arkties universitetus, be kita ko, skiriant finansinius įnašus pagal įvairias ES programas; didinti švietimo ir mokslinių tyrimų judumą tarp ES universitetų ir Arkties aukštojo mokslo institucijų, visų pirma Grenlandijoje, Islandijoje ir Šiaurės Norvegijoje, siekiant išauginti naują Arkties ekspertų kartą ir sustiprinti žmonių tarpusavio bendradarbiavimą; padidinti tarpdisciplininių Arkties mokslinių tyrimų finansavimą ir remti Europos Arkties mokslinių tyrimų kompetencijos centro, kuris naudotųsi programos „Copernicus“ paslaugomis ir atvirųjų duomenų infrastruktūra, vykdytų matavimus vietoje ir remtųsi tradicinėmis žiniomis, įsteigimą, kad būtų teikiami operatyviniai moksliniai produktai, kurie palengvintų ES sprendimų priėmimą ir bendradarbiavimą su teisėtais tarptautiniais partneriais;

ab) atsižvelgiant į didėjančią paramą Islandijos stojimui į ES, palaikyti vietos valdžios institucijų pareikštą ketinimą iki 2027 m. surengti referendumą dėl stojimo į ES derybų atnaujinimo ir įsipareigoti gerbti jo rezultatus, kaip demokratiškai išreikštą Islandijos žmonių valią; tuo tarpu aktyviai bendradarbiauti su Islandijos vyriausybe siekiant propaguoti narystės ES naudą ir didinti pasirengimą atnaujinti stojimo procesą, jei Islandija vėl oficialiai pateiktų paraišką dėl stojimo, kartu nedelsiant stiprinti bendradarbiavimą bendrų interesų srityje ir pasiūlyti ES pagalbą kovai su hibridinėmis grėsmėmis ir užsienio kišimusi;

ac) palankiai vertinti Islandijos vyriausybės sprendimą pradėti derybas dėl saugumo ir gynybos partnerystės su ES; pareikšti, kad šis susitarimas bus labai svarbus ES ir Islandijos santykiams ateityje;

ad) pripažinti Norvegiją pagrindine ES ir NATO sąjungininke ir pabrėžti, kad reikia nuolat stiprinti bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje, visapusiškai laikantis NATO įsipareigojimų; turint tai mintyje ir atsižvelgiant į tai, kad Norvegijos narystė ES sustiprintų tiek jos nacionalinius interesus, tiek ES geopolitinį atsparumą, nes būtų pašalintos kritinės ES kolektyvinės gynybos spragos (visų pirma susijusios su Grenlandijos, Islandijos ir Jungtinės Karalystės jūrų keliu), išnagrinėti galimybę glaudžiau bendradarbiauti su Norvegija, įskaitant galimą Europos Sąjungos sutarties 42 straipsnio 7 dalies taikymą Norvegijai ir galimą Norvegijos stojimą į ES; pabrėžti, kad visapusiškas bendradarbiavimas gynybos srityje su Norvegija jau yra įmanomas, kaip matyti iš tvirto Šiaurės šalių bendradarbiavimo gynybos srityje, ir jis turėtų būti pavyzdys glaudesniems ES ir Norvegijos ryšiams;

ae) atsižvelgiant į itin svarbų Norvegijos vaidmenį užtikrinant ES energetinį saugumą (2024 m. jai teko daugiau kaip 30 proc. ES dujų importo), stiprinti bendradarbiavimą energetinio atsparumo ir energijos tiekimo įvairinimo srityje, nes tai yra itin svarbi priemonė, kartu plėtojant kitus strateginius infrastruktūros projektus, pavyzdžiui, Baltijos jūros dujų koridorių, siekiant užtikrinti ES strateginį savarankiškumą, didesnį atsparumą ir sumažinti priklausomybę nuo Rusijos energijos tiekimo;

af) palankiai vertinti nuolatinę Norvegijos paramą Ukrainai, įskaitant sprendimą dėl beveik 600 mln. EUR skyrimo Ukrainos oro gynybos sistemai;

ag) dar kartą patvirtinti, kad gerbiama Grenlandijos apsisprendimo teisė, ir sykiu pabrėžti, kad sprendimus dėl Grenlandijos konstitucinės ateities ir tarptautinių santykių turi priimti tik

Grenlandijos piliečiai be išorinio spaudimo, atsižvelgiant į didelį Parlamento susirūpinimą, išreikštą didėjant Grenlandijos geopolitinei svarbai, ir šį susirūpinimą dar labiau sustiprino išorės subjektų pareiškimai, kuriais abejojama Danijos konstitucine tvarka, ir pranešimai apie užsienio kišimąsi į jos vidaus reikalus, įskaitant tam tikrus JAV administracijos pareiškimus;

ah) atsižvelgiant į didėjančią Grenlandijos svarbą Arkties ir Europos saugumo sistemose, taip pat į didėjančią Grenlandijos gyventojų paramą stojimui į ES, kurią patvirtina apklausos duomenys (apie 60 proc. Grenlandijos gyventojų šiuo metu pritaria prisijungimui prie ES), palaikyti bet kokią galimą Grenlandijos vyriausybės iniciatyvą stiprinti politinius, institucinius ir ekonominius ryšius su ES; skatinti ES užmegzti gilesnes strategines ir ekonomines partnerystes, be kita ko, atsižvelgiant į galimą stojimą, jei ir tuomet, kai to pageidautų Grenlandijos žmonės; atsižvelgiant į tai, pabrėžti, kad narystė ES atveria galimybę dalyvauti vykdant iniciatyvas tokias kaip IRIS^2 ir GALILELO ir suteiktų Grenlandijai svaresnį balsą Arkties valdyme ir priemonių itin svarbioms jos ekosistemoms apsaugoti ir ypatingos svarbos infrastruktūrai tvariai plėtoti, atsirandant naujiems šiauriniams prekybos maršrutams, ir kartu padidintų jos saugumą;

ai) atkreipti dėmesį į Grenlandijos pirmąją saugumo strategiją „Grenlandija pasaulyje. Dėl mūsų niekas nesprendžia be mūsų. 2024–2033 m. Grenlandijos užsienio, saugumo ir gynybos politika“ (angl. „Greenland in the World: Nothing about Us Without Us – Greenland’s Foreign, Security and Defense Policy 2024-2033“), ji atspindi principą, pagal kurį Arkties tautos prasmingai įtraukiamos formuojant politiką, darančią poveikį jų regionui; atkreipti dėmesį į strategijoje pateiktą rekomendaciją įsteigti taikos centrą Nūke, kuris skatintų dialogą ir sudarytų palankesnes sąlygas moksliniams tyrimams ir tarpininkavimui;

aj) pripažinti, kad Grenlandija prisijungė prie ES sankcijų Rusijai reaguojant į pastarosios invaziją į Ukrainą; pabrėžti, kad Komisijos biuro Nūke atidarymas žymi naują etapą bendradarbiaujant su Grenlandija, kuri, nors ir nėra valstybė narė, jau seniai palaiko glaudžius ryšius su ES ir gauna finansinę paramą, be kita ko, švietimo sektoriuje;

ak) stiprinti bendradarbiavimą su Kanada; pabrėžti strateginę ES ir Kanados partnerystės svarbą atsižvelgiant į bendras demokratines vertybes ir pasaulinę atsakomybę ir skatinti bendradarbiavimą saugumo ir gynybos srityje Arktyje, kaip plataus užmojo ir į ateitį orientuotos ES ir Kanados darbotvarkės dalį;

al) visų pirma pabrėžti, kad reikia stiprinti bendradarbiavimą kovojant su piktavališka Rusijos ir Kinijos veikla Arktyje, kartu skatinant ekonominį vystymąsi ir primenant, kad karinis bendradarbiavimas taip pat gali sustiprinti vietos bendruomenes; plėtoti struktūrinį dialogą pagal ES ir Kanados išsamų ekonomikos ir prekybos susitarimą[3], daugiausia dėmesio skiriant ekosistemų ir biologinės įvairovės apsaugai, tarptautinių aplinkos standartų įgyvendinimui, atspariai infrastruktūrai, jūrų maršrutų saugumui ir čiabuvių žinių integravimui į sprendimų priėmimo procesus; priminti didžiulį ES ir Kanados bendradarbiavimo Kanados gamtos išteklių srityje potencialą; skatinti glaudesnį bendradarbiavimą mokslo ir kultūros srityse, kad čiabuvių tautos įgytų daugiau galių ir būtų sustiprintas Arkties atsparumas; pabrėžti, kad vykdant ES ir Kanados bendradarbiavimą pagrindinis dėmesys skiriamas infrastruktūros plėtrai ir valdymui ir partnerystės su čiabuviais modeliams; teikti pirmenybę skubiems veiksmams siekiant stiprinti politinį, ekonominį ir saugumo srities bendradarbiavimą su Kanada, atsižvelgiant į jos, kaip Arkties tarybos narės steigėjos ir strateginės ES partnerės, vaidmenį;

am) plėtoti ES ir JAV dialogą Arkties klausimais; atkreipti dėmesį į daugelį bendrų ES ir JAV iššūkių regione, nuo klimato klausimų iki bendradarbiavimo saugumo srityje; pabrėžti, kad ES ir JAV bendradarbiavimas Arktyje yra labai svarbus siekiant sumažinti Rusijos ir Kinijos įtaką ir užtikrinti bendrą ES ir JAV saugumą;

an) pabrėžti, kad būtinas tvirtesnis regioninis dialogas su bendraminčiais partneriais Arktyje, ir paraginti ES vadovus suburti tokių šalių partnerių vadovus, kad būtų parengta bendra, esminė ir perspektyvi ilgalaikė Arkties strategija;

ao) stiprinti daugiašalį valdymą ir bendradarbiavimą per Arkties tarybą, visų pirma dabar, kai jai pirmininkauja Danijos Karalystė ir vadovauja Grenlandija (2025–2027 m.); atsižvelgiant į tai, primygtinai raginti visas nares puoselėti taikias, įstatymais grindžiamas valdymo sistemas ir atkurti veiksmingą daugiašalį bendradarbiavimą, ypatingą dėmesį skiriant aplinkos apsaugai, darniam vystymuisi ir čiabuvių tautų teisėms;

ap) stiprinti bendradarbiavimą su tokiomis Arkties tarybos valstybėmis stebėtojomis kaip Japonija ir Pietų Korėja, daugiausia dėmesio skiriant tvarioms technologijoms, ledlaužių pajėgumams ir jūrų saugumui, kartu užtikrinant ES strateginių interesų apsaugą;

aq) atnaujinti pastangas remti ES prašymą tapti visateise stebėtoja

---

[3] Kanados ir Europos Sąjungos bei jos valstybių narių išsamus ekonomikos ir prekybos susitarimas (IEPS) (OL L 11, 2017 1 14, p. 23, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_internation/2017/37/oj).

Arkties taryboje ir didinti ES dalyvavimą Arkties tarybos darbo grupėse;

ar) didinti finansavimą ir paramą bendradarbiavimui su tokiomis pagrindinėmis Arkties institucijomis kaip Arkties ekonomikos taryba, Arkties merų forumas ir Arkties regiono parlamentarų nuolatinis komitetas, be kita ko, stiprinant gebėjimus ir vykdant bendrus projektus bei mokslinių tyrimų iniciatyvas, ir pripažinti jų esminį vaidmenį skatinant darnų vystymąsi ir dalyvavimą vietos lygmeniu visame Arkties regione;

as) pripažinti, kad atnaujintai ir patobulintai ES Arkties strategijai taip pat reikia papildomų finansinių išteklių; todėl užtikrinti, kad pagal kitą daugiametę finansinę programą būtų skatinamos strateginės investicijos į Arkties laivybos pajėgumus, modernias ryšių sistemas, logistikos centrus ir pagalbinę infrastruktūrą, įskaitant ledlaužius; pabrėžti, kad vykdant tokias investicijas turi būti užtikrinamas griežtas aplinkos standartų laikymasis ir prasmingas čiabuvių tautų dalyvavimas planavimo ir įgyvendinimo procese;

at) sustiprinti specialiojo pasiuntinio Arkties klausimais mandatą suteikiant aiškesnius įgaliojimus bei tinkamus išteklius ir nustatant atsakomybę stebėti saugumo ir aplinkos pokyčius, atstovauti ES Arkties forumuose, koordinuoti Arkties politiką, bendradarbiauti su čiabuvių bendruomenėmis ir teikti ataskaitas Tarybai ir Parlamentui;

au) raginti EIVT įsteigti specialų Arkties skyrių, kad būtų skatinamas visapusiškesnis ir proaktyvesnis bendradarbiavimas su Arkties valstybėmis ir suinteresuotaisiais subjektais; pabrėžti, kad ES turėtų traktuoti Arktį kaip ilgalaikę partnerę siekiant tvarios gerovės ir teikti pirmenybę bendradarbiavimui ekonomikos, aplinkos ir saugumo klausimais; primygtinai raginti EIVT kaupti su Arktimi susijusias ekspertines žinias, be kita ko, rengiant darbuotojų mokymus ir glaudžiau bendradarbiaujant su Arkties bendruomenėmis ir institucijomis, ir stiprinti ES dalyvavimą Arkties tarybos darbo grupėse; pabrėžti, kad šis gebėjimų stiprinimas turi būti remiamas skiriant pakankamą finansavimą, įskaitant išteklius darbuotojų mokymui, moksliniams tyrimams ir partnerystės su Arkties bendruomenėmis ir institucijomis plėtojimui, kad būtų užtikrintas visapusiškas, informacija pagrįstas, veiksmingas ir koordinuotas požiūris vykdant ES Arkties politiką;

av) išnagrinėti oficialios ES atstovybės Farerų Salose galimybę ir ją įsteigti, kad būtų plėtojamas politinis dialogas, didinamas bendradarbiavimas žuvininkystės, atsparumo klimato kaitai ir darnaus vystymosi srityse ir stiprinamas ES strateginis vaidmuo Šiaurės Atlanto regione;

2. paveda Pirmininkei perduoti šią rekomendaciją Tarybai, Komisijai ir Komisijos pirmininko pavaduotojai ir Sąjungos vyriausiajai įgaliotinei užsienio reikalams ir saugumo politikai ir pateikti susipažinti Arkties regiono šalių vyriausybėms ir parlamentams, taip pat čiabuvių tautoms atstovaujančioms organizacijoms.